

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

**ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН ЯАМ**

**“ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ
МОНГОЛ УЛС БОЛОН БҮГД НАЙРАМДАХ ЧЕХ УЛС ХООРОНДЫН
ХЭЛЭЛЦЭЭР”-ИЙГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН
СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

Улаанбаатар хот

2026 он

**“ЦАГДААГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ
МОНГОЛ УЛС БОЛОН БҮГД НАЙРАМДАХ ЧЕХ УЛС ХООРОНДЫН
ХЭЛЭЛЦЭЭР”-ИЙГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН
СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

Агуулга

Нэг. Асуудалд дүн шинжилгээ хийх

- 1.1. Тулгарч байгаа асуудал, түүний мөн чанар, цар хүрээ
- 1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээд
- 1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөл

Хоёр. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго

- 2.1. Гол зорилго, зорилт

Гурав. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн харьцуулалт

- 3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбаруудыг тогтоох
- 3.2. Зохицуулалтын хувилбарын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан судлах
- 3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарыг сонгох

Дөрөв. Зохицуулалтын хувилбарын үр нөлөө

- 4.1. Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө
 - 4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө
- 4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх

Тав. Зохицуулалтуудын хувилбаруудын харьцуулалт

Зургаа. Дүгнэлт, зөвлөмж

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙХ

1.1. Тулгарч байгаа асуудал, түүний мөн чанар, цар хүрээ:

Дэлхийн улс орнууд даяаршиж, нэгдмэл болохын хэрээр аюул занал ч мөн нийтлэг шинж чанартай болж байгаатай холбогдуулан ихэнх улс орнууд бүс нутгийн аюулгүй байдлын орчин нөхцөл, хамтын хамгаалах тогтолцоог буй болгоход түлхүү анхаарч байна.

Улс орнуудад үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай, нууц, далд аргаар үйлдэгдсэн гэмт хэргийн үйлдлийн арга, зохион байгуулалтын хэлбэрийг илрүүлэх, таслан зогсооход хүндрэл учирч, нэг улсын хил хязгаараас давж, улс орон дамжин үйлдэгдэх хандлага нэмэгдэж, хэд хэдэн улсын цагдаагийн байгууллага хамтран гэмт хэрэгтэй тэмцэх, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хэрэгцээ, шаардлага нэмэгдсээр байна.

Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 7 дугаар зүйл (*Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий чиглэлийг хэрэгжүүлэх*)-ийн 7.2 дахь хэсэгт¹ “Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий чиглэлийн хүрээнд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ:” гээд 7.2.4 дэх заалтад “... Хүний эрх, эрх чөлөө, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хуулиар олгогдсон эрхээ хэрэгжүүлэх баталгааг бүрдүүлэх;” гээд мөн хуулийн 25 дугаар зүйл (*Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар Засгийн газрын бүрэн эрх*)-ийн 25.1 дэх хэсэгт “Засгийн газар гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:” гээд 25.1.9 дэх заалтад “... Гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр олон улсын хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх, мэргэшсэн нэгж, мэргэжилтэн бэлтгэх” гэж зохицуулсан.

Мөн Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл (*Цагдаагийн төв байгууллагын үүрэг*)-ийн 14.2 дахь хэсэгт² “Цагдаагийн төв байгууллага нь гэмт хэрэгтэй тэмцэх чиг үүргийн хүрээнд дараах үүрэг гүйцэтгэнэ:” гээд 14.2.5 дахь заалтад “... өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар гадаад улсын цагдаагийн байгууллагатай хамтран ажиллах, тэдгээрээс хүлээн авсан мэдээ, мэдээллээр цагдаагийн байгууллагыг хангах;” гэж заасан.

Түүнчлэн Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2030 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.4.2.20-д “Хилийн чанад дахь Монгол Улсын иргэд гэмт хэрэг, зөрчилд өртөхөөс урьдчилан сэргийлж, хууль, хяналтын байгууллагатай хамтран ажиллана.”³ гэж тус тус тусгажээ.

¹ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawid=14700>

² <https://legalinfo.mn/mn/detail/12469&menuid=74>

³ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawid=17141368141311>

Энэ хүрээнд Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны зүгээс монголчууд ихээр зорчиж, амьдарч, мөн ажил хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор оршин сууж буй улс орнуудтай эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх тухай гэрээ, хэлэлцээр байгуулах асуудалд анхаарал хандуулан ажиллаж байна.

1.2. Тухайн асуудлаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээд:

Монгол Улсын хэмжээнд зохион байгуулалттай арга хэлбэрээр үйлдэгдэж буй, тэр дундаа хар тамхи, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй холбоотой гэмт хэрэг 2023 онд 238, 2024 онд 252, 2025 онд 305 тус тус бүртгэгдсэн бөгөөд 2024 онтой харьцуулахад 21 хувиар (*тоогоор 53*) өссөн үзүүлэлттэй байна.

Харин кибер аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн тухайд 2023 онд 388, 2024 онд 406, 2025 онд 793 тус тус бүртгэгдсэн бөгөөд мөн адил 2024 онтой харьцуулан авч үзэхэд 95.3 хувиар (*тоогоор 387*) өссөн үзүүлэлттэй байгаа⁴ нь эдгээр төрлийн гэмт хэргийг илрүүлэх, таслан зогсоох чиглэлээр бүс нутгийн төдийгүй олон улсын цагдаа, хууль сахиулах байгууллагуудтай түргэн, шуурхай хамтран ажиллах хэрэгцээ шаардлагыг бий болгож байгаа юм.

Мөн цахим орчинд үйлдэгдэж буй хууль бус мөрийтэй тоглоом, луйвар, садар самууныг сурталчлах, олон нийтийн сүлжээнд хуурамч, хаалттай группүүдийг олноор нээж иргэдээс урьдчилгаа төлбөр авч, зүй бус бичлэг хийж зарах, бүртгэлгүй дугаар ашиглан зар байрлуулан бусдын биеийг үнэлүүлэх зэргээр хүн худалдаалах гэмт хэрэг зохион байгуулалттай, далд хэлбэрт шилжиж, гэмт хэргийн гаралт, насанд хүрээгүй хохирогчдын тоо жил бүр өсөн нэмэгдэж байна.

Үүнээс гадна энэ төрлийн гэмт хэргийн үйлдлийн арга, хэлбэр нь зүүн Европын улс орнууд болох Албани, Серби зэрэг орнуудын гэмт бүлэглэлүүдийн үйлдлийн арга, хэлбэртэй төстэй байдлаар үйлдэгдэж байгаа нь анхаарал татаж байгаа тул Чех Улстай энэ чиглэлээр хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх нь иргэдийнхээ хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад чухал ач холбогдолтой юм.

1.3. Тухайн асуудал үүссэн шалтгаан, нөхцөл:

Манай улсын иргэдийн гадаад улсад зорчих тоо жил ирэх тусам тогтмол өсөж байгаатай холбоотойгоор гадаад улсад гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдох, гэмт хэрэг, зөрчлийн улмаас хууль ёсны эрх ашиг нь зөрчигдөх явдал тодорхой хэмжээнд нэмэгдсээр байна.

⁴ “Цагдаагийн байгууллагын хэмжээнд бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, зөрчлийн нөхцөл байдал” товхимол (2024 он, 2025 он, 2026 он).

Тухайлбал, сүүлийн гурван жилийн байдлаар манай улсын 260 мянга орчим иргэн хилийн чанадад ажил хөдөлмөр эрхлэх, суралцах зэрэг зорилгоор оршин сууж байгаагаас 2025 оны 12 дугаар сарын байдлаар манай улсын 14 200 орчим иргэн Бүгд Найрамдах Чех Улсад дээрх зорилгоор оршин сууж байна.⁵

Харин энэ оны 2 дугаар сарын байдлаар Бүгд Найрамдах Чех Улсын 36 иргэн манай улсад ажил хөдөлмөр эрхлэх, суралцах болон бусад зорилгоор оршин сууж байна гэсэн статистик мэдээлэл байна.⁶

Энэхүү “Цагдаагийн байгууллагын хамтын ажиллагааны тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийг цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагааны түвшинд дагнан байгуулсан анхны хоёр талт олон улсын гэрээ бөгөөд Чех Улсаар дамжуулан Европын Холбооны 27 улсад ажиллаж, амьдарч буй Монгол Улсын иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах, зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх түргэн шуурхай мэдээлэл солилцоход энэхүү хэлэлцээр чухал ач холбогдолтой баримт бичиг юм.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГО

“Цагдаагийн байгууллагын хамтын ажиллагааны тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийг баталснаар эрүүгийн хэрэг мөрдөн шалгах тодорхой ажиллагааг хоёр улсын нутаг дэвсгэрт гүйцэтгэх боломжтой болох бөгөөд энэ нь эрүүгийн хэргийн шийдвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, гэмт хэрэгтэй үр дүнтэй тэмцэх, өөрийн улсын иргэд, хуулийн этгээдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалах, хангах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн зэрэгцээ зохион байгуулалттай гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, гэмт хэргийн зохион байгуулагчийг олж тогтоох чиглэлд талуудын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэн бэхжүүлэх, олон нийтийн аюулгүй байдал, хэв журам зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлд хоёр улсын эрх бүхий байгууллагууд өөр хоорондоо шууд харилцаж, түргэн шуурхай хамтран ажиллах боломж бүрдэнэ.

Мөн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах шатанд хоёр улсын цагдаагийн байгууллагын мөрдөгчид эрх зүйн туслалцааны хүсэлт гаргах замаар гэрч, шинжээч, сэжигтэн, яллагдагч болон бусад этгээдээс тайлбар, мэдүүлэг авахын зэрэгцээ талууд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны нууцад хамаарах баримт бичиг, мэдээлэл, нотлох баримтыг харилцан солилцох боломжтой юм.

Түүнчлэн талуудын эрх бүхий байгууллагуудын алба хаагчид хэлэлцэн тохирогч нөгөө улсын нутаг дэвсгэрт ажиллагаа гүйцэтгэх, ингэхдээ өөрсдийн биедээ авч ирсэн галт зэвсэг, сум, бусад тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, агаарын хөлөг, албаны нохой, уналга морь зэргийг ашиглах боломжтой ба талуудын

⁵ Гадаад харилцааны яамны Консулын газрын мэдээлэл (2025 он, 2026 он)

⁶ Гадаадын иргэн, харьяатын газрын мэдээлэл (2026 оны 2 дугаар сар)

эрх бүхий байгууллагууд “Гамшгийн үеийн хохирогчийг тодорхойлох баг”-ийг нөгөө улсын нутаг дэвсгэрт харилцан томилох замаар тодорхой төрлийн ажиллагааг гүйцэтгэх боломжтой гэж үзэж байна.

Дээр дурдсан хамтын ажиллагааны төрөл, хэлбэрүүдээс гадна талууд сургалтын чиглэлээр хамтран ажиллах буюу хамтарсан сургалт, семинар, дадлага, сургуулилт, хэлний сургалт зохион байгуулах, мэргэжилтнүүдийг сургах ба үүнд тодорхой ажилтныг томилон оролцуулах, сургалтын агуулга, хөтөлбөрийг боловсруулахад мэргэжлийн түвшний шинжээчдийг харилцан оролцуулах, дадлага, сургуулилтад ажиглагчдыг оролцуулах боломж мөн бүрдэх юм.

ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ХАРЬЦУУЛАЛТ

3.1. Асуудлыг зохицуулах хувилбаруудыг тогтоох:

Хүснэгт 1. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн тайлбар

Д/д	Асуудлыг зохицуулах хувилбар	Хувилбарыг сонгох эсэх	Хувилбарын тайлбар
1.	“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах	Үгүй	Эрүүгийн хэрэг мөрдөн шалгах тодорхой ажиллагааг хоёр улсын нутаг дэвсгэрт гүйцэтгэх боломжтой болох бөгөөд энэ нь эрүүгийн хэргийн шийдвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, гэмт хэрэгтэй үр дүнтэй тэмцэх, өөрийн улсын иргэд, хуулийн этгээдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалах, хангах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн зэрэгцээ зохион байгуулалттай гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, гэмт хэргийн зохион байгуулагчийг олж тогтоох чиглэлд талуудын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэн бэхжүүлэх, олон нийтийн аюулгүй байдал, хэв журам зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлд хоёр улсын эрх бүхий байгууллагууд өөр хоорондоо шууд харилцаж, түргэн шуурхай хамтран ажиллах боломж бий болох тул “тэг” хувилбар сонгох боломжгүй байна.

2.	Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх	Үгүй	Тулгамдаж буй асуудал, түүнийг шийдвэрлэхүйц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд хэвлэл, мэдээлэл, бусад арга хэрэгслийг ашиглан олон нийтэд хандсан ухуулга, сурталчилгааны ажил явуулах боломжгүй байх тул энэхүү хувилбарыг сонгох боломжгүй байна.
3.	Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	Үгүй	Энэ төрлийн харилцаа буюу хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах шатанд хоёр улсын цагдаагийн байгууллага хоорондын хамтын ажиллагааны асуудлыг төрөөс зах зээлийн эдийн засгийн хэрэгслүүдийг ашиглан зохицуулалт хийх боломжгүй тул энэхүү хувилбарыг сонгох боломжгүй байна.
4.	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Үгүй	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх арга замаар энэ төрлийн харилцааг зохицуулах боломжгүй байх тул энэхүү хувилбарыг сонгох боломжгүй байна.
5.	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх	Үгүй	Хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд холбогдох асуудлыг төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх нь зарчмын хувьд боломжгүй тул энэхүү хувилбарыг сонгох боломжгүй байна.
6.	Захиргааны шийдвэр гаргах	Үгүй	Энэхүү хэлэлцээр нь Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалтад заасны дагуу Монгол Улсын Их Хурлаар заавал соёрхон батлах олон улсын гэрээ тул энэхүү хувилбарыг сонгох боломжгүй байна.
7.	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Тийм	Энэхүү хэлэлцээр нь Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4 дэх заалтад заасны дагуу Монгол Улсын Их Хурлаар заавал соёрхон батлах олон улсын гэрээ тул энэхүү хувилбарыг сонгох юм.

Дээрхээс үзэхэд “тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах”, “хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг

соён гэгээрүүлэх”, “зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх”, “төрөөс санхүүгийн интервенц хийх”, “төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх”, “захиргааны шийдвэр гаргах” гэсэн хувилбарууд нь тулгамдаж буй асуудал, тэдгээрийг шийдвэрлэхүйц тодорхой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд төдийлөн үр дүнтэй биш байх тул дурдсан асуудлуудыг хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулан шийдвэрлэх нь зорилгод хүрэх үр нөлөөтэй хувилбар гэж үзлээ.

3.2. Зохицуулалтын хувилбарын эерэг болон сөрөг талыг харьцуулан судлах:

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбарыг зорилгод хүрэх байдлаар нь харьцуулсан харьцуулалтыг дор харууллаа. Үүнд:

Хүснэгт 2. Асуудлыг зохицуулах хувилбарын харьцуулалт

Сонгож авсан хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Энэхүү хэлэлцээрээр дамжуулан эрүүгийн хэргийн шийдвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, гэмт хэрэгтэй үр дүнтэй тэмцэх, өөрийн улсын иргэд, хуулийн этгээдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалах, хангах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.	Чехийн талаас хүсэлт хүлээн авсан тохиолдолд 1 хүсэлтийг гүйцэтгэхэд зарцуулах бичиг хэрэг болон шуудангийн дундаж зардалд 17,768 төгрөгийн зардал шаардагдах урьдчилсан тооцоолол гарч байгаа хэдий ч нөгөө талаас эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх замаар иргэдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад чухал ач холбогдолтой юм.	Үр дүнтэй хувилбар гэж үзэж байна.

3.3. Хамгийн үр дүнтэй хувилбарыг сонгох:

Сонгож авсан хувилбар болох “хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах” хувилбарыг зорилгод хүрэх байдал болон зардал, үр өгөөжийн харьцаа талаас нь авч үзэхэд хэлэлцээрт тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд хамгийн үр дүнтэй хувилбар болох нь харагдаж байна.

ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨ

Сонгож авсан хувилбар болох “хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах” хувилбарын үр нөлөөг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны “Аргачлал батлах тухай” 59 дүгээр тогтоолын⁷ 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын⁸ 6.2-т “Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг тандан судлахдаа дор дурдсан суурь асуултуудыг ашиглана” гэж заасны дагуу дор дурдсан ерөнхий асуултуудад хариулах арга замаар нэгдсэн дүгнэлтийг хийлээ. Үүнд:

4.1. Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө:

4.1.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө:

Хүснэгт 3. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө, тайлбар

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх		
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд ялгаварлан гадуурхахтай холбогдсон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд ялгаварлан гадуурхахтай болон аль нэг бүлэгт давуу байдал олгосонтой холбогдсон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд зохицуулсан харилцаа нь тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ биш болно.

⁷ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11993>

⁸ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=207333&showType=1>

1.2.Оролцоог хангах		
1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг тодотгосонтой холбогдсон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд оролцогч бүлгүүдтэй тусгайлан холбогдсон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага		
1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	Хуулийн төслийг баталснаар иргэдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад тодорхой хэмжээнд үр дүн гарна гэж үзэж байна.
1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Хуулийн төсөлд тусгасан зохицуулалт нь хүний эрхийн талаарх суурь зохицуулалт, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа болно.
1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Үгүй	Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх болон тайлбарлах явцад үүсэх аливаа маргааныг талууд эвийн журмаар шийдвэрлэхээр хэлэлцээрт тусгасан.

2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд хүний эрх, эрх чөлөөг аливаа хэлбэрээр хязгаарласан зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд хүний эрх, эрх чөлөөг аливаа хэлбэрээр хязгаарласан зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
3.Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Хоёр улсын Засгийн газар буюу Монголын талаас Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Чехийн талаас Дотоод хэргийн яам байхаар тодорхойлсны зэрэгцээ талуудын цагдаагийн байгууллагуудыг тусгаж өгсөн болно.
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд эмзэг бүлэг, тэдгээрийн нөхцөл байдлыг тодотгосон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.

	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)	Үгүй	Хуулийн төсөлд эмзэг бүлэг, тэдгээрийн ялгаатай хэрэгцээг тодотгосон зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
4.Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Хоёр улсын Засгийн газар буюу Монголын талаас Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Чехийн талаас Дотоод хэргийн яам байхаар тодорхойлсны зэрэгцээ талуудын цагдаагийн байгууллагуудыг тусгаж өгсөн болно.
5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд жендэрийн эрх тэгш байдлын талаарх зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд хүйсээр ялгаварласан, хүний тэгш эрх, тэгш боломжийг хязгаарласан аливаа зохицуулалт тусгагдаагүй болно.

4.1.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө:

“Цагдаагийн байгууллагын хамтын ажиллагааны тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийн хүрээнд Чехийн талаас ирүүлэх эрх зүйн туслалцааны хүсэлтийн нийт тоог тодорхой гаргах боломжгүй ба хүсэлт хүлээн авсан тохиолдолд 1 хүсэлтийг гүйцэтгэхэд зарцуулах бичиг хэрэг болон шуудангийн дундаж зардалд 17,768 төгрөгийн зардал шаардагдах урьдчилсан тооцоолол гарч байна.

Мөн энэхүү хэлэлцээрийн дагуу Чехийн талын эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн эрх зүйн туслалцааны хүсэлтийг гүйцэтгэхтэй холбогдуулан хэрэг бүртгэх,

мөрдөн байцаах ажиллагаа явуулах эрх бүхий байгууллагад шинээр ажлын байр бий болгохгүй, орон тоо нэмэхгүй учраас дээр дурдсан 28,675 төгрөгийн цалингийн зардал нэмж гарахгүй. Түүнчлэн иргэдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад тодорхой хэмжээнд үр дүнтэй юм.

Хүснэгт 4. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө, тайлбар

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

	хязгаарлалт бий болгох эсэх		
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

	багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар Чехийн талаас хүсэлт хүлээн авсан тохиолдолд 1 хүсэлтийг гүйцэтгэхэд зарцуулах бичиг хэрэг болон шуудангийн дундаж зардалд 17,768 төгрөгийн зардал шаардагдах урьдчилсан тооцоолол гарсан хэдий ч улсын төсөвт аливаа сөрөг үр нөлөө үзүүлэхгүй болно.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага гарахгүй ба одоогийн бүтцээр ажиллах бүрэн боломжтой болно.
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгохгүй ба одоогийн чиг үүргийн хүрээнд хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтой болно.
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах	Үгүй	Хуулийн төсөлд энэ төрлийн харилцаанд хамаарах зохицуулалт тусгагдаагүй болно.

	зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх		
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Хуулийн төслийг баталснаар Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй зөрчилдөхгүй болно.

4.1.3. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө:

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь нийгэмд аливаа хэлбэрээр сөрөг үр нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

Хүснэгт 5. Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө, тайлбар

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд хөдөлмөрийн харилцааг зохицуулсан аливаа зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгохтой холбогдсон аливаа зохицуулалт тусгагдаагүй болно.
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл,	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

хэвлэл мэдээлэл, суртахуун ёс	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд аливаа хэлбэрээр сөрөг үр нөлөө үзүүлэхгүй болно.
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар хуулийг албадан хэрэгжүүлэх нөхцөл байдал үүсэхгүй болно.
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Хуулийн төслийг баталснаар гэмт хэргийн илрүүлэлт, цаашилбал шийдвэрлэлтэд тодорхой хэмжээнд эерэг нөлөө үзүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар гэмт хэргийн хохирогч, гэрчийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад тодорхой

			хэмжээнд эерэг нөлөө үзүүлнэ гэж үзэж байна.
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

4.1.4. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө:

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь байгаль орчинд аливаа хэлбэрээр сөрөг үр нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

Хүснэгт 6. Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө, тайлбар

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа

			сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Үгүй	Хуулийн төслийг баталснаар аливаа сөрөг үр нөлөө гарахгүй болно.

4.2. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Аравдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Монгол Улсын олон улсын гэрээ нь баталсан буюу нэгдэн орсон тухай хууль хүчин төгөлдөр болмогц дотоодын хууль тогтоомжийн нэгэн адил үйлчилнэ.”⁹ гэж заасан.

Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 7 дугаар зүйл (Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий чиглэлийг хэрэгжүүлэх)-ийн 7.2 дахь хэсэгт “Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий чиглэлийн хүрээнд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ:” гээд 7.2.4 дэх заалтад “... Хүний эрх, эрх чөлөө, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хуулиар олгогдсон эрхээ хэрэгжүүлэх баталгааг бүрдүүлэх” гэж, мөн хуулийн 25 дугаар зүйл (Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар Засгийн газрын бүрэн эрх)-ийн 25.1 дэх хэсэгт “Засгийн газар гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:” гээд 25.1.9 дэх заалтад “... Гэмт хэрэг, зөрчилтэй

⁹ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=367>

тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр олон улсын хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх, мэргэшсэн нэгж, мэргэжилтэн бэлтгэх”¹⁰ гэж тус тус заасан.

Эрүүгийн хуулийн 1.6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсын иргэн, тус улсад байнга оршин суудаг харьяалалгүй хүн гадаад улсад энэ хуульд заасан гэмт хэрэг үйлдэж, тухайн гэмт хэрэгт нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгээгүй бол энэ хуулиар эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.” гэж, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа нь гэмт хэрэг хаана гарсныг үл харгалзан энэ хуулийн дагуу явагдана.”¹¹ гэж заажээ.

Мөн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 42.1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Гадаад улсын нутаг дэвсгэрт мэдүүлэг авах, үзлэг, нэгжлэг, туршилт хийх, эд хөрөнгө хураан авах болон энэ хуульд заасан эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол уг асуудлыг эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх тухай болон олон улсын бусад гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу гүйцэтгэнэ.” гэж, 42.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Шүүх, прокурор, мөрдөгч нь гадаад улсын холбогдох байгууллага, албан тушаалтны мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах тухай хүсэлтийг энэ хуульд заасан нийтлэг журмын дагуу биелүүлнэ.”¹² гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2030 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.4.2.20-д “Хилийн чанад дахь Монгол Улсын иргэд гэмт хэрэг, зөрчилд өртөхөөс урьдчилан сэргийлж, хууль, хяналтын байгууллагатай хамтран ажиллана” гэх зорилтыг дэвшүүлэн хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

Иймд хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Олон улсын гэрээний тухай хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон дотоодын бусад хууль тогтоомжид нийцэж байгаагийн зэрэгцээ хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд аливаа хэлбэрээр сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй бөгөөд олон улсын эрх зүйн хэм хэмжээгээр баталгаажсан хүний эрхийн суурь зарчимд нийцэж байна гэж үзэж байна.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТУУДЫН ХУВИЛБАНУУДЫН ХАРЬЦУУЛАЛТ

“Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын 7-д заасны дагуу “хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах” хувилбарын эерэг болон сөрөг талуудыг:

- Зорилгод хүрэх байдал;

¹⁰ <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=14700>

¹¹ <https://legalinfo.mn/mn/detail/11634>

¹² <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=12694>

- Зардал, үр өгөөжийн харьцаа;
- Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө;
- Хууль тогтоомжтой нийцэж буй эсэх;
- Гарч болох сөрөг үр дагавар, түүнийг арилгах хувилбар байгаа эсэх гэсэн 5 үндсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд нягтлан шалгаж үзэхэд дэвшүүлсэн зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтой гэж үзлээ.

ЗУРГАА. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

Үндэстэн дамнасан аливаа төрлийн зохион байгуулалттай гэмт хэрэг нь аль нэг улсын гэмт бүлэглэлийн үйлдлийн арга, хэрэгслээр бусад оронд халдварлан хөгжих чиг хандлагатай болохыг салбарын мэргэжлийн эрдэмтэн судлаачид, практикт ажиллаж буй мэргэжилтнүүд үздэг ба Бүгд Найрамдах Чех Улсын тухайд Европ тивд түгээмэл үйлдэгддэг хар тамхи, мансууруулах бодисын хууль бус эргэлттэй холбоотой болон хүн худалдаалах, садар самууныг сурталчлах зэрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх арвин туршлагатай улс юм.

Энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд хэрэг бүртгэх, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж буй хэргүүдийг шийдвэрлэх, гэмт этгээд ял завших, дахин гэмт хэрэг үйлдэх боломжийг таслан зогсоох боломж бүрдэхийн зэрэгцээ мөрдөн шалгах ажиллагааг хоёр талд харилцан гүйцэтгэх, нотлох баримт бэхжүүлэх, хураан авах, эд мөрийн баримтаар тогтоох, зориулалтын орчин нөхцөлд хадгалах, харилцан солилцох боломж бий болох юм.

“Цагдаагийн байгууллагын хамтын ажиллагааны тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийг соёрхон баталснаар:

- Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх чадавх нэмэгдэх;
- Бүгд Найрамдах Чех Улс нь Европын Холбооны гишүүн улс бөгөөд тус улсын цагдаагийн байгууллагын гэмт хэрэгтэй тэмцэх үйл ажиллагаандаа Европол (EUROPOL) нэгдсэн системийг ашигладаг бөгөөд энэхүү системээр дамжуулан Европын Холбооны улс орнуудад үйлдэгдэж буй гэмт хэргийн үйлдлийн арга, хэлбэрийн мэдээллийг олж авах;
- Монгол Улсад гэмт хэрэг үйлдэн Европын Холбооны улсуудад оргон зайлсан гэмт этгээдүүдийг эрэн сурвалжлах, баривчлах, буцаан авчрах замаар ял завших, дахин гэмт хэрэг үйлдэх нөхцөл боломжийг таслан зогсоох;
- Европын Холбооны улсуудад гэмт хэрэг үйлдэн Монгол Улсад оргон зайлсан этгээдүүдийг эрэн сурвалжлах, баривчлах, албадан гаргах замаар дахин гэмт хэрэг үйлдэх боломжийг таслан зогсоох;

- Шинэ төрлийн гэмт хэргийн үйлдлийг арга, зохион байгуулалтын хэлбэр зэргийн талаар мэдээлэл солилцож шуурхай таслан зогсоох, түүнээс урьдчилан сэргийлэх;

- Монгол Улсын иргэдийн зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, хуулиар хамгаалагдсан эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдлүүлэхэд тодорхой хэмжээнд ахиц гаргах;

- Цагдаагийн алба хаагчид харилцан туршлага судлах, солилцох, суралцах замаар гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, хуулиар хүлээсэн бусад чиг үүргийг хэрэгжүүлэх мэргэжлийн мэдлэг ур чадварыг эзэмших, дээшлүүлэх;

- Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд ашиглахаар төлөвлөсөн, нэвтрүүлсэн дэвшилтэт техник, технологи, инновацийн талаар судалж үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх, мөн давуу болон сул талыг урьдчилан тогтоох, сэргийлэх боломжийг бий болгох юм.

Иймд “Цагдаагийн байгууллагын хамтын ажиллагааны тухай Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалсан судалгааны тайлангаас дүгнэн үзэхэд энэхүү хуулийн төслийг баталснаар хэрэг бүртгэх, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж буй хэргүүдийг шийдвэрлэх, гэмт этгээдийн ял завших, дахин гэмт хэрэг үйлдэх боломжийг таслан зогсоох, хэрэгт ач холбогдол бүхий нотлох баримтыг бэхжүүлэх, хураан авах, эд мөрийн баримтаар тогтоох, зориулалтын орчин нөхцөлд хадгалах, харилцан солилцох зэрэг арга хэлбэрээр дамжуулан иргэдийн хууль ёсны эрх ашгийг хамгаалахад эерэг нөлөө үзүүлэх эрх зүйн орчныг бий болгоно гэж үзэж байна.

---oOo---